

oraz Wojskowej Służby Wojskowej
87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 42 565 22 186
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl
NIP 956 16 25 127; REGON 1476502736
KRS 00000 41692
Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek
ul. Podmurna 93, 87-100 Toruń, tel. 0048566522186
e-mail: sekretariat@zawacka.pl; www.zawacka.pl
NIP 956 16 25 127; KRS 00000 41692

MEMORIAL
General Marii Wittek

Opł. 14.- XI 2012.

del. Giełga Antoniusz Biskup

413

242 AK
Będzin
Sosnowiec
okr. Śląski

+
ŻYŁKA
WANDA

SPIS ZAWARTOŚCI

TECZKI 413/WSK ZYŁKA .....

Wanda .....

ps. "Krajkowa" .....

1./1. Relacja ✓ K-1 s.1

1./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora

1./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące delatora

II. Materiały uzupełniające relację

III/1. Materiały dotyczące rodziny relatora

III/2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r.

III/5. Inne .....

IV. Korespondencja

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne : ✓ 71

VI. Fotografie —

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
 Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
 oraz Wojskowej Służby Polek
 87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 186
 e-mail: zawacka@zawacka.pl www.zawacka.pl
 Nazwa i adres siedziby Archiwum
 NIP 956 16 25 127; REGON 870502736
 KRS 00000 41692
 Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
 Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
 oraz Wojskowej Służby Polek
 ul. Podmurna 93, 87-100 Toruń, tel. 0048566522186
 e-mail: sekretariat@zawacka.pl www.zawacka.pl
 NIP 956 16 25 127 KRS 0000841692

MEMORIAL
 General Marii Wittek

T. 413 / WSK + ZYKA Wanda ps. „Krawcowa”
 (nazwa zespołu, zbioru, kolekcji i sygnatura akt.)

Lp.	Nazwisko i imię korzystającego	Temat pracy (ewent. cel wykorzystania)	Data korzystania
1	Ewa Wóblewska	założenie teatru	1. X. 1953
2	Hennyjshe Ewelina	prace naukowe	2.08.2012r.
3	Barbara Rojek	opracowanie teatru	14. XI. 2012.
4	Barbara Rojek	Przygotowanie teatru do digitalizacji	19. 06. 2023
5			
6			
7			
8			
9			

T. 413 | WSK

+ ŻYTKA Wanda (2. IV. 1914 - 10. XI. 1942)

I/1. Relacja Wandy Żytki - opracowana przez jej siostrę
Antoninę Biskup. Kwiecień 1974 r. 1 k. 15. Maszynopis A-4.

rel 27/74

Wanda Żyłka

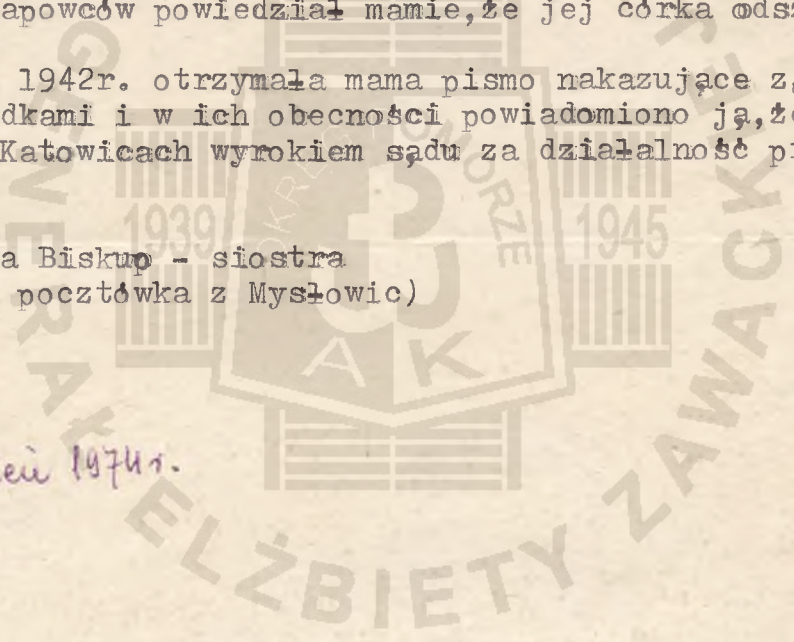
ur. 2 kwietnia 1914 r. w Będzinie, córka Antoniego i Bronisławy z d. Pluteckiej. Absolwentka Państwowego Seminarium Nauczycielek Rzemiosł w Warszawie (1933). Pracowała w szkołach w Sosnowcu, Będzinie, Dąbrowie Górniczej, a w 1938/1939 r. w Białej Podlaskiej. Przyjechała na wakacje do rodziców do Będzina i tutaj zastała ją wojna. Od pierwszych niemal dni zorganizowała wspólnie z nauczycielką Ireną Czerkiewicz tajne nauczanie w Sosnowcu, w mieszkaniu dyrektora banku czy też innego urzędnika bankowego. Kiedy nauczanie okazało się zbyt niebezpieczne ze względu na bliskie sąsiedztwo Niemców, przeniosła naukę kompletów tajnego nauczania do siebie, a raczej mieszkania swoich rodziców. Dla zamaskowania potajemnej nauki uczennice wykonywały roboty na drutach, szydełkowały lub siedziały nad skrojonymi materiałami do szycia.

Po aresztowaniu przez Gestapo w grudniu 1940 r. jej siostry Antoniny i brata Zygmunta, Wanda aktywnie zaczęła działać w szeregach podziemnej organizacji. Wg mamy relacji Wanda została aresztowana w lipcu 1942 r. poza domem. Podobno miała między innymi kontakt z p. Bardzińską - młodą urzędniczką z elektrowni w Będzinie. Jeździła też do szpitala do Czekadzi i od pielęgniarki p. Lamprecht otrzymywała lekarstwa przeznaczone dla więźniów obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu, a następnie przekazywała je komuś w Dąbrowie Górniczej. W domu w czasie rewizji nic nie znaleziono. Kiedy mama pojechała do obozu w Mysłowicach, aby zobaczyć się z nią, nie uzyskała zezwolenia na widzenie się z nią. Jeden z gestapowców powiedział mamie, że jej córka odszyfrowywała tajne pisma.

W listopadzie 1942r. otrzymała mama pismo nakazujące zgłosić się do policji z dwoma świadkami i w ich obecności powiadomiono ją, że 10.XI.42 Wanda została stracona w Katowicach wyrokiem sądu za działalność przeciw państwu niemieckiemu.

Relacje: Antonina Biskup - siostra
(zdjęcie Wandy i pocztówka z Mysłowic)

Sosnowiec, kwiecień 1974 r.

T. 413/WSK

242-AK
okr. śląsk

+
ELŻBIETA Wanda
ps. „Kraśnica”

Nazwiskowe karty informacyjne - 7.

Rel.24 / Sl.

0

Będzin
ZWZ-AK

+ x Żyłka Wanda

ur.2.kwietnia 1914 r. w Będzinie, córka Antoniego
i Bronisławy z d.Pluteckiej
Absolwentka Semin.Naucz.Rzemiosł w Warszawie w
1933 r. uczyła w szkołach w Sosnowcu, Będzinie,
Dąbrowie Górń. a w r.38/39 w Białej Podlaskiej

Jesienią 1939r. zamieszkała u rodziców w Będzinie
Bierze udział w organizowaniu i prowadzeniu tajnego
nauczania. W grudniu 1940 r. zostaje aresztowany
brat Zygmunt (stracony 1941) i siostra Antonina.

Mimo to Wanda jest nadal czynna w śląskiej sieci
konspir.PWK. Pełni funkcję sekretarki-szyfrantki
K-dy Inspektoratu Sosnowiec, potem K-dy Okręgu
Śląskiego ZWZ-AK. Współdziała też w akcji pomocy
więźniom oświęcimskim przez dostarczanie leków
i materiałów sanitarnych

*potem
Będzin
ul. Kalligsteja
z matką.*

*Muszę być z nią jako sekret. Bolke
Ado była m. Wandy jako sekret. Bolke
o V. K. K. B.*

Aresztowana w czasie wielkiej "wsypy" Okręgu Sl. AK, w lipcu 1942r., osadzona w więzieniu policyjnym w Mysłowicach, skazana wyrokiem sądu doraźnego na karę śmierci, stracona gilotyną 10.XI. 1942 r. w więzieniu w Katowicach.

W zbiorach E. Zawackiej relacja siostry Antoniny Żyłki-Biskupowej (wraz z fotografią), poz. 24 oraz wzmianki w kilku dalszych relacjach

-Kędryna, Szefer Nauczyciela Śląscy polegli i zamordowani w latach hitl. okupacji, Katowice 1971,

zamek fotografia

str. 117

+ ŻYŁKA WANDA

24/52

źródła: Nauczyciele śląscy polscy i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji. Kędryna, Szefer -ŚIN- K-cc- 1971. str.117

Żyłka Wanda, ur 2 kwietnia 1914 r w Łęczynie. Absolwentka Państwowego Seminarium Nauczycielek Rzemiosł w Warszawie, nauczycielka Żeńskiej Szkoły Rzemiosł w Sosnowcu i Gimnazjum Żeńskiego w Łęczynie, a w roku szkolnym 1938/39 w Białej Podlaskiej. W latach okupacji hitlerowskiej mieszkała w Łęczynie, biorąc udział w organizowaniu tajnego nauczania w Sosnowcu. Była członkiem ruchu oporu w szeregach Związku Walki Zbrojnej. Aresztowana w lipcu 1942 r, osadzona w więzieniu policyjnym w Mysłowicach. Wyrokiem Standgerichtu skazana na karę śmierci, stracona 10 listopada 1942 r w więzieniu w Katowicach. /Mat ZNP, nr431, Zo ZNP s.347 TMEZ MŁ./

mel 24

Będrzyn

+ Zytko Wandze

nr 2 iv 1914 w Będrzynie c. Antoniego i

Bronisławy z d. Pluteckiej

wykon. Sem. Mauer. Krenniost w liście 1433

zawod. mauer w zapisku ³⁴⁻³⁸ i Poratki Pooll 38/39

PLX

Kamp. ix

1 ix 4 Będrzynie w modnicach

miasta kontakt z Bredemirsky

skupajca

w Bredemir
w Ostrowcu

po tem oddzieleniu

konspiracja

od 39 r

ty maues z G. Czerkwinier

40 - do ZTC

skrytka kontaktowa i syfrawka
z szpitale w Lubelski od piat. dan-
poczet przyworita loki dla ostrzezenia

av. VII 42

AD XI 42

wykusano wyrok podu dowariny
(stracone jakoby w K. casch)
na zawiadomienia Gestapo

+ Żytko Wanda ^{29/58}

wyinf Siostry Antoniny Biskupowej
medycia do PWR. w lipcu 1939 r. była
na obszar dla Kobiet z wyz. wykont

15 XII 1980

17. pismo numerem biwpcim do EŁ z III. 87
ze Ż W nie figuruje w aktach

nr 24

Bydgoszcz
ZiS - 17/16

+ Zytko Wanda

ur. 2. kwietnia 1914 w Bydgoszczy, córka Antoniego i
Baronimaty z d. Pluteckiej
Absolwentka Państw. Seminar. Muzycz. w Warszawie
Pracowała w szkołach w Sosnowcu Bydgoskim, Dobroci Gór.
miory a w n. s. 38/39 w Bratku Podlaskim
jesienią 1939 w zamieszkała w rodzinie w Bydgoszczy, biera
udział w organizowaniu i prowadzeniu tajnego nauczania
W grudniu 1940 w zostaje aresztowana jej brat Zygmunt
(atracoony 1941) i rodzina antonina. Mimo to Wanda
jest nadal czynna w tajnym niei POK Regionu Śląskiego
Pełni funkcje sekretarki - sygnantki Komendy inspek-
toratu ZWZ - POK Sosnowiec. Współdziała też w akcji
pomocy więźniom brzytymskim przez dostawianie lekar-
ni materiałów sanitarnych. Aresztowana u siebie
wielkimi "Wypły" Antoni Stepkiewicz POK w lipcu 1942 w

1933 r.

✓ protokół
PK

24/51
vel PHX

Sosnovice

o + Zuzka Wanda

nr. 2 IV 1914 v Bedříně, Kvančově

Zám. Bedřín, Alte Hauptstr.

číslo 243. ovaz my franko

duže genapo kates...

pas 168

ve vel T Deletky; Bedřín ul. Národního mířakata Zuzka
Wanda; prováděná kancelary v K - my franko,
skrymka kontaktova

Rel.24/S1.

O Płk

Będzin
ZWZ-AK

* Żyłka Wanda ps Krawcowa
ur.2 kwietnia 1914 r. w Będzinie, córka Antoniego
i Bronisławy z d.Pluteckiej
Absolwentka Semin.Naucz.Rzemiosł.w Warszawie w 1933r.
uczyła w szkołach w Sosnowcu, Będzinie, Dąbrowie Górn.
a w r.38/39 w Białej Podlaskiej.
Jesienią 1939 b. zamieszkała u rodziców w Będzinie.
Bierze udział w organizowaniu i prowadzeniu tajnego
nauczania.W grudniu 1940 r. zostaje aresztowany brat
Zygmunt /stracony 1941/ i siostra Antonina.
Mimo to Wanda jest nadal czynna w śląskiej sieci
konspir.PWK.Pełni funkcję sekretarki-szyfrantki K-dy
Inspektoratu Sosnowiec, potem K-dy Okręgu Śląskiego
ZWZ-AK.Współdziała też w akcji pomocy więźniom oświe-
cimskim przez dostarczanie leków i materiałów sani-
tarnych.

Aresztowana w czasie wielkiej "wsypy" Okręgu SL.
AK w lipcu 1942 r. Osadzona w więzieniu policyjnym
w Mysłowicach, skazana wyrokiem sądu doraźnego na
karę śmierci. Stracona gilotyną 10.XI.1942 r. w
więzieniu w Katowicach.

W zbiorach E. Zawackiej relacja siostry Antoniny
Żyłki-Biskupowej wraz z fotografią, poz. 24 oraz
wzmianki w kilku dalszych relacjach.

-Kędryna, Szefer-Nauczyciele ślascy polegli i za-
mordowani w latach hitl. okupacji, Katowice 1971,
str. 117

1942

RYŁKA

WANDA

Bgdzin

+ ŻYŁKA WANDA

REGISTRUM

Żbiety Zamojskiej

24 WSK Słgsk

do wpłaty

Wsk - Słgsk

IPWK

24/WSK śląsk

+ ŻYKA WANIQA
BGINAM
BIETY ZAWACKIEJ

Żyłka W.

Żyłka Wanda

ŻYŁKA WANDA